

Rekenkamer Stadsdelen Amsterdam

Quick scan jaarstukken 2006
Presentatie resultaat en weerstandsvermogen

Stadsdeel Westerpark

11 mei 2007

0	Samenvatting	3
1	Aanleiding	5
1.1	Waarom dit onderzoek?	5
1.2	Relatie met het reguliere accountantsonderzoek	5
1.3	Wat hebben wij niet beoordeeld?	6
2	Doel van onderzoek	7
3	Opzet van het onderzoek	8
3.1	Gebruikte gegevens	8
3.2	Manier van beoordeling	8
4	Uitwerking onderzoek	10
4.1	Is de weergave van het resultaat en de verwerking daarvan in het eigen vermogen juist?	10
4.2	Wat is de kwaliteit van de weergegeven informatie over het resultaat en de verwerking daarvan in het eigen vermogen?	11
4.3	Voldoet de weergave van de informatie in de paragraaf ‘Weerstandvermogen’ aan de daaraan te stellen eisen?	14
4.4	Wat is de kwaliteit van de weergegeven informatie in de paragraaf ‘Weerstandvermogen’?	16
	Bijlage 1. Toetsingskader beoordeling jaarrekeningen 2006	18

0 Samenvatting

De Rekenkamer Stadsdelen Amsterdam heeft een quick scan uitgevoerd bij de stadsdelen die zijn aangesloten bij deze rekenkamer naar twee aspecten van de jaarstukken, namelijk:

- De presentatie van het resultaat en de aansluiting ervan met de mutatie in het eigen vermogen.
- De inhoud van de paragraaf weerstandvermogen.

In het onderzoeksprogramma 2007 van de Rekenkamer Stadsdelen Amsterdam is de quick-scan kwaliteit verantwoordingsinformatie jaarstukken opgenomen. Als doel is daarbij aangegeven: de kwaliteit van de jaarstukken van 2006 van de stadsdelen te beoordelen.

De aanleiding van dit onderzoek is geweest de kwaliteit van de verslaglegging in de jaarstukken en de discussie over het resultaat en het eigen vermogen die hierover in gemeenten wordt gevoerd. Het resultaat en het eigen vermogen zijn immers voor de gemeenteraad c.q. de stadsdeelraden belangrijke 'parameters' voor de beoordeling van de financiële positie en daarmee de mogelijkheden voor beleidsontwikkeling- en uitvoering. Wij verwachten door het onderzoek een bijdrage te leveren aan het versterken van de kwaliteit van de verslaggeving en daardoor aan de controlerende rol van de raad. In dat kader kan de raad de uitkomsten van dit onderzoek gebruiken bij de behandeling en de vaststelling van de jaarstukken.

Onze onderzoeksvragen waren de volgende:

Presentatie resultaat en verwerking in eigen vermogen:

1. Is de weergave van het resultaat en de verwerking daarvan in het eigen vermogen juist?
2. Wat is de kwaliteit van de weergegeven informatie over het resultaat en de verwerking daarvan in het eigen vermogen?

Inhoud paragraaf weerstandsvermogen:

3. Voldoet de weergave van de informatie in de paragraaf 'Weerstandsvermogen' aan de daar aan te stellen eisen?
4. Wat is de kwaliteit van de weergegeven informatie in de paragraaf 'Weerstandsvermogen'?

Ons onderzoek hebben wij uitgevoerd met behulp van openbaar beschikbare jaarstukken. Wij hebben daarom en gezien de aard van het onderzoek geen wederhoor toegepast, zoals bij andere onderzoeken van de rekenkamer wel het geval is.

De uitkomsten van ons onderzoek naar de jaarstukken 2006 van stadsdeel Westerpark kunnen als volgt worden samengevat:

Onderzoeksvraag	O	M	V	G
Is de weergave van het resultaat en de verwerking daarvan in het eigen vermogen juist?			X	
Wat is de kwaliteit van de weergegeven informatie over het resultaat en de verwerking daarvan in het eigen vermogen?			X	
Voldoet de weergave van de informatie in de paragraaf 'Weerstandvermogen' aan de daar aan te stellen eisen?			X	
Wat is de kwaliteit van de weergegeven informatie in de paragraaf 'Weerstandvermogen'?		X		

(O = onvoldoende, M = matig, V = voldoende en G = goed)

Toelichting op de uitkomsten:

- De weergave van het resultaat vóór bestemming is niet geheel in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Het resultaat vóór bestemming is namelijk niet gelijk aan de mutatie in het eigen vermogen over 2006. Verder wordt het resultaat vóór bestemming niet toegelicht, hoewel het wel wordt berekend. Aan de andere kant oordelen wij positief over de toelichting per programma van de verschillen tussen begroting en werkelijkheid inclusief de bestedingen en toevoegingen aan reserves.
- De informatievoorziening in de paragraaf weerstandvermogen is op een aantal punten van een redelijk niveau. Verbetering is nog mogelijk door de risico's beter te berekenen, alle elementen van de weerstandscapaciteit te berekenen en vervolgens een toelichting te geven op het weerstandvermogen dat uit de verhouding van deze twee onderdelen resulteert. Het inzicht kan verder worden vergroot door het beleid voor het weerstandvermogen weer te geven en onderscheid te maken tussen de incidentele en de structurele weerstandscapaciteit van het stadsdeel.

Per onderdeel worden de uitkomsten van het onderzoek nader toegelicht en zijn aanbevelingen geformuleerd.

1 Aanleiding

1.1 Waarom dit onderzoek?

De aanleiding van dit onderzoek is geweest de kwaliteit van de verslaglegging in de jaarstukken en de discussie over het resultaat en het eigen vermogen die hierover in gemeenten wordt gevoerd. Het resultaat en het eigen vermogen zijn immers voor de gemeenteraad c.q. de stadsdeelraden belangrijke ‘parameters’ voor de beoordeling van de financiële positie en daarmee de mogelijkheden voor beleidsontwikkeling- en uitvoering.

Onze beoordeling heeft het karakter van een ‘quick scan’ op basis van openbaar beschikbare documenten waarmee verantwoording wordt afgelegd aan de raad. Daarom is geen wederhoor toegepast, zoals dat bij andere onderzoeken van de rekenkamer wel het geval is.

Met dit onderzoek wil de rekenkamer de kaderstellende en controlerende rol van de stadsdeelraden versterken.

1.2 Relatie met het reguliere accountantsonderzoek

De rekenkamer wil en kan met dit onderzoek niet in de plaats treden in de rol van de controlerend accountant. De controle van de jaarrekening behoort op grond van de Gemeentewet (art. 182, lid 1) niet tot de taak van de rekenkamer. Deze taak is in de gemeente Amsterdam de verantwoordelijkheid van ACAM.

Het accountantsonderzoek van de ACAM richt zich op de getrouwheid en financiële rechtmatigheid van de jaarrekening als geheel. Voor ons onderzoek hebben wij een beperkt aantal elementen geselecteerd, die ten opzichte van het door ACAM verrichte accountantsonderzoek, met een grotere diepgang zijn getoetst. Daarnaast hebben wij ook een aantal andere elementen getoetst, die meer op het vlak van de doeltreffendheid van de bestuurlijke informatievoorziening liggen.

1.3 Wat hebben wij niet beoordeeld?

Ons onderzoek heeft betrekking op de wijze van resultaatbepaling, de presentatie van het eigen vermogen en de berekening van de weerstandscapaciteit en het vermogen om risico's op te vangen door het stadsdeel. Dat betekent dat wij slechts een beperkte beoordeling van de kwaliteit van de jaarstukken hebben gedaan. Andere elementen, die voor de raad ook van belang kunnen zijn ten aanzien van de kwaliteit van de jaarstukken, hebben wij niet beoordeeld en kunnen wij niet beoordelen op basis van louter de openbare documenten.

Te denken valt aan elementen die wij hier in de vraagvorm weergeven:

- Geeft de opbouw van de begroting een voldoende basis om ook een zo 'SMART'¹ mogelijke verantwoording af te kunnen leggen?
- Zijn de reserves voldoende onderbouwd met concrete uitvoeringsplannen?
- Sluit de opzet en inhoud van de verantwoording in de jaarstukken van andere elementen dan de resultaten vóór en na bestemming aan op de opzet en inhoud van de begroting?
- Is de informatie opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen juist en volledig, bijvoorbeeld ten aanzien van de genoemde risico's (dit ligt meer op het vlak van de accountantscontrole)?
- Is het risicomanagement voldoende ontwikkeld door het stadsdeel?
- Wat is de kwaliteit van de andere paragrafen in de jaarrekening, naast die over het weerstandsvermogen?

---

¹ Doelstellingen en eventueel activiteiten zijn Specifiek, Meetbaar, Aanvaardbaar, Realistisch en Tijdgebonden weergegeven.

2 Doel van onderzoek

Het doel van ons onderzoek is het geven van antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

Presentatie resultaat en verwerking in eigen vermogen:

1. Is de weergave van het resultaat en de verwerking daarvan in het eigen vermogen juist?
2. Wat is de kwaliteit van de weergegeven informatie over het resultaat en de verwerking daarvan in het eigen vermogen?

Inhoud paragraaf weerstandsvermogen:

3. Voldoet de weergave van de informatie in de paragraaf 'Weerstandsvermogen' aan de daar aan te stellen eisen?
4. Wat is de kwaliteit van de weergegeven informatie in de paragraaf 'Weerstandsvermogen'?

3 Opzet van het onderzoek

3.1 Gebruikte gegevens

Voor ons onderzoek zijn gegevens van stadsdeel Westerpark gehanteerd die openbaar beschikbaar zijn. De geraadpleegde documenten zijn:

- Het jaarverslag en de jaarrekening over 2005 en 2006.
- De primaire programmabegroting over 2006.

Er is geen aanvullende informatie bij de samenstellers van de jaarstukken opgevraagd.

3.2 Manier van beoordeling

Wij hebben voor onze beoordeling een toetsingskader ontwikkeld, dat wij in de bijlage van dit rapport hebben opgenomen. In dit toetsingskader zijn de vragen zoals wij die hebben aangegeven in hoofdstuk 2 geoperationaliseerd in een aantal detailvragen c.q. beoordelingsaspecten. Deze zijn voor een belangrijk deel ontleend aan het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dat voorschriften geeft voor de inrichting van de begroting en jaarrekening van gemeenten. Daarnaast hebben wij zelf een aantal normen geformuleerd, waarbij wij een inschatting hebben gemaakt welke aspecten voor een raadslid van belang kunnen zijn voor zijn of haar beoordeling van de jaarstukken op de vier geformuleerde onderzoeksvragen.

De totaaluitkomst per onderzoeksvraag kan leiden tot de volgende kwalificaties:

- Onvoldoende.
- Matig.
- Voldoende.
- Goed.

Om te komen tot een totaaluitkomst per onderzoeksvraag hebben wij de detailvragen per onderzoeksvraag op dezelfde wijze gewaardeerd. Aan deze waardering hebben wij een score verbonden. Deze is als volgt:

- Indien volledig is voldaan aan de gestelde eisen wordt de kwalificatie *Goed* toegekend (3 punten).
- Indien overwegend is voldaan aan de gestelde eisen, maar op een beperkt aantal onderdelen niet, wordt de kwalificatie *Voldoende* (2 punten) toegekend.
- Indien op een aantal onderdelen is voldaan aan de gestelde eisen, maar overwegend niet, wordt de kwalificatie *Matig* (1 punt) toegekend.
- Indien op een zeer beperkt aantal onderdelen of in het geheel niet is voldaan aan de gestelde eisen wordt de kwalificatie *Onvoldoende* (0 punten) toegekend.

In de bijlage bij dit rapport is per detailvraag c.q. beoordelingsaspect de door de rekenkamer toegekende score vermeld.

Het begrip 'kwaliteit' in de onderzoeksvragen 2 en 4 (zie pagina 7) hebben wij geoperationaliseerd in de begrippen:

- Relevantie (zowel bestuurlijk als financieel).
- Inzichtelijkheid.
- Begrijpelijkheid.

Deze worden toegelicht bij de desbetreffende onderdelen.

De scores per onderzoeksvraag leiden tot een uitkomst, die een totaalbeeld geven. In onze rapportage geven wij voor de vier kernvragen de uitkomst weer en lichten deze toe. Verder doen wij een aantal aanbevelingen om de kwaliteit van de informatie verder te verbeteren.

4 Uitwerking onderzoek

4.1 Is de weergave van het resultaat en de verwerking daarvan in het eigen vermogen juist?

Toelichting op de vraagstelling:

Bij de weergave van het resultaat is het van belang om een onderscheid te maken tussen het resultaat vóór bestemming en het resultaat na bestemming. Het is namelijk de bevoegdheid van de stadsdeelraad om besluiten te nemen over wat er gebeurt met het resultaat vóór bestemming. Besluiten van de stadsdeelraad over de resultaatbestemming vinden hun weerslag in toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Het instellen van een reserve en het muteren daarin is een bevoegdheid die aan de raad is voorbehouden in het verlengde van het budgetrecht. Het vastleggen van bedragen in een bestemmingsreserve heeft als voordeel dat ‘gespaard’ kan worden voor een bepaald doel. Het nadeel daarvan is dat deze middelen door hun bestemming soms voor jaren vastliggen. De afweegfunctie van de raad, met andere woorden de mogelijkheid van de raad om steeds opnieuw af te wegen welke prioriteiten de raad wil aanbrengen bij zijn bestedingen, kan worden beperkt wanneer veel reserves worden aangehouden.

Bij deze onderzoeksvraag wordt getoetst of de feitelijke presentatie van het resultaat (vóór en na bestemming) in overeenstemming is met het BBV en of het resultaat rekenkundig juist is verwerkt in het eigen vermogen.

Uitkomst:

De uitkomst voor stadsdeel Westerpark op dit onderdeel is: voldoende.

Toelichting op de uitkomst:

Positief:

- a. De analyse van de resultaten per programma vinden steeds plaats door zowel de begrote baten en lasten te vergelijken met de werkelijke en ook de begrote toevoegingen aan en bestedingen van de reserves te vergelijken met de werkelijke. Dit geeft invulling aan het budgetrecht van de raad, dat zowel betrekking heeft op overschrijdingen van de baten en lasten, maar ook op de afwijkingen van begrote mutaties in de reserves.

Onvolkomenheden:

- a. Voor de beantwoording van de vraag of het resultaat juist berekend en verwerkt is in het eigen vermogen, kijken we naar de gegevens uit de jaarrekening (in euro's, afgerond op € 1.000):

Het (voordelig) saldo van baten en lasten over 2006 incl. de algemene dekkingsmiddelen (pagina 91) (A)		3.315
Het eigen vermogen per 31 december 2006 (pagina 45)	29.057	
Het eigen vermogen per 1 januari 2006 (pagina 35, jaarrekening 2005)	<u>25.706</u>	
Verschil tussen eigen vermogen per 1 januari 2006 en 31 december 2006 (B)		<u>3.351</u>
Verschil (A-B)		<u>-35</u>

De rekenkamer heeft getracht dit verschil van afgerond € 35.000 te analyseren. Onze analyse leidt tot de volgende bevindingen:

- Er is € 30.000 rechtstreeks toegevoegd aan de algemene reserve. Deze post is niet inhoudelijk toegelicht. Rechtstreekse toevoegingen en onttrekkingen aan reserves zijn volgens het BBV niet toegestaan.
- Volgens het overzicht van de reserves (Balansspecificatie 1-Eigen vermogen, pagina 104/105 van de jaarrekening) hebben de toevoegingen aan de bestemmingsreserves € 3.075.353 bedragen (€ 401.471 aan rente en € 2.673.883 aan overige vermeerderingen). Volgens de programmarekening bedroegen de toevoegingen aan de reserve € 3.069.919. Dit geeft een verschil van € 5.435, dat wij niet verder hebben kunnen verklaren.

- b. Het resultaat vóór bestemming en na bestemming wordt qua rekenmodel goed weergegeven; alleen ontbreekt de omschrijving 'resultaat vóór bestemming' zoals is voorgeschreven in het BBV.

Aanbevelingen:

- I. Zorg dat het resultaat vóór bestemming gelijk is aan de toename van het eigen vermogen in het boekjaar.
- II. Sluit bij de weergave van het resultaat aan op de begrippen van het BBV.

4.2 Wat is de kwaliteit van de weergegeven informatie over het resultaat en de verwerking daarvan in het eigen vermogen?

Toelichting op de vraagstelling:

Bij vraag 1 hebben wij ons gericht op de rekenkundige juistheid van de resultaatbepaling (vóór en na bestemming) en de verwerking daarvan in het eigen vermogen. Daarnaast is ook een kwalitatieve toelichting op het resultaat en het eigen vermogen van belang in het kader van de informatievoorziening en verantwoording aan de raad.

Onze beoordeling van de kwaliteit heeft zoals aangegeven plaatsgevonden vanuit drie invalshoeken:

- **Relevantie:** Worden zowel de financiële als bestuurlijk relevante zaken vermeld? Besteedt het dagelijks bestuur aandacht aan belangrijke elementen die van invloed zijn op het eigen vermogen en het resultaat zoals belangrijke investeringen en reserves?
- **Inzichtelijkheid:** Sluit de opzet van de jaarrekening aan op de begroting voor de resultaatbepaling? Zijn de reserves en voorzieningen overzichtelijk gespecificeerd?
- **Begrijpelijkheid:** Worden de verschillende soorten resultaten in overeenstemming met het BBV eenduidig gepresenteerd? Zijn de toelichtingen op het resultaat zelfstandig leesbaar?

In het toetsingskader zoals is opgenomen in de bijlage van dit rapport, zijn de kwalitatieve aspecten geobjectiveerd door middel van door de rekenkamer vastgestelde criteria.

Uitkomst:

De uitkomst voor stadsdeel Westerpark op dit onderdeel is: voldoende.

Toelichting op de uitkomst:

Relevantie

Positief:

- a. Het dagelijks bestuur geeft een redelijke analyse van de uitkomsten na resultaatbestemming op hoofdlijnen (pagina 3 van het jaarverslag).
- b. Het dagelijks bestuur van het stadsdeel doet voorstellen voor de resultaatbestemming in een afzonderlijke raadsvoordracht. Deze maakt geen deel uit van de jaarrekening. Hierdoor wordt het budgetrecht van de raad in acht genomen.
- c. De aanwending van de post onvoorzien wordt uitgebreid beschreven, zowel in de analyse in hoofdlijnen (pagina 4) als in de analyse op het programma algemene dekkingsmiddelen (pagina 65).
- d. In de analyse van de uitkomsten van de programma's wordt ook aandacht besteed aan de verschillen in de mutaties in de reserves van de desbetreffende programma's.
- e. Er wordt aandacht besteed aan de omvang en inhoud van de investeringen van maatschappelijk nut. Ook de dekking van deze investeringen wordt aangegeven.

Onvolkomenheden:

- a. Volgens het BBV dienen van de reserves de aard en reden te worden toegelicht. Dit is slechts voor een klein aantal, vooral nieuwe, reserves gedaan.
- b. Het dagelijks bestuur geeft geen toelichting op het resultaat vóór bestemming; de omvang van het resultaat vóór bestemming wordt zelfs niet beschreven.

- c. Er is een overzicht opgenomen van de projecten in de openbare ruimte. Dit is een goede aanvulling op de gegevens in de jaarrekening. Wat bij dit overzicht nog gemist wordt c.q. aangevuld zou kunnen worden, zijn:
- het raadsbesluit waarin het krediet ter beschikking is gesteld;
  - toelichting op de overschrijdingen en de manier waarop deze opgevangen kunnen worden. Eventuele geconstateerde overschrijdingen hebben een nadelige invloed op de vermogenspositie van het stadsdeel;
  - kredieten voor investeringen van het stadsdeel die niet in de openbare ruimte plaatsvinden.

Overige aandachtspunten:

- a. Het eigen vermogen van stadsdeel Westerpark bedraagt inclusief het resultaat na bestemming per 31 december 2006 € 29,1 miljoen. Van dit bedrag is € 22,5 miljoen (77%) vastgelegd in 43 bestemmingsreserves. De grootste hiervan is de Reserve Parkeerfonds Westerpark ter grootte van € 15,1 miljoen. Door de vorming van bestemmingsreserves is de bestedingsrichting vastgelegd. Hierdoor worden deze middelen niet meer betrokken bij de jaarlijkse integrale afweging door de raad bij het vaststellen van de prioriteiten voor het jaarplan.
- b. Er is sprake van een groot aantal relatief kleine bestemmingsreserves. Uit de toelichting op de reserves lijkt naar voren te komen dat deze veelal het karakter hebben van het opvoeren van verplichtingen uit voorgaande jaren. Wanneer deze reserves slechts dat karakter hebben, kan er voor gekozen worden een aantal reserves samen te voegen.
- c. Er is in 2006 voor een bedrag van € 3,4 miljoen geïnvesteerd. Dit is ruim 13% van de totale vaste activa van het stadsdeel. De investeringen 2006 met een maatschappelijk nut, ad € 0,8 miljoen, zijn summier in de jaarrekening toegelicht (pagina 97, 98). De investeringen 2006 met een economisch nut van € 2,6 miljoen zijn geheel niet toegelicht.

Inzichtelijkheid

Positief:

- a. Het resultaat vóór bestemming is afzonderlijk opgenomen in het eigen vermogen en de specificatie van de reserves is in overeenstemming met de voorschriften.
- b. In de jaarstukken zijn staten van vaste activa en staten van reserves en voorzieningen opgenomen die per 31 december 2006 aansluiten op de overige cijfers in de jaarstukken.
- c. Er is een overzicht gegeven van de reserves en voorzieningen.

Onvolkomenheden:

- a. De jaarrekening 2006 sluit niet aan op de opzet van de begroting over 2006. Dit is in het BBV voorgeschreven. Stadsdeel Westerpark kiest er bewust voor om af te wijken van dit voorschrift vanwege dat de begroting 2007 een andere opzet kent. Hoewel hiervoor begrip is, is het voorschrift van de wetgever gericht op het zo goed mogelijk invulling kunnen geven van de kaderstellende taak bij de begroting en de

hierop aansluitende controlerende taak bij de jaarrekening. Door de andere opzet wordt dit uitgangspunt niet nagekomen. Overigens is in de toelichting op de uitkomsten in de programma's wel een analyse gemaakt ten opzichte van de begrotingsbedragen van de begroting 2006.

Begrijpelijkheid:

Positief:

- a. De jaarstukken zijn voor de beoordeelde punten zelfstandig leesbaar.

Onvolkomenheden:

- a. In de jaarstukken wordt het resultaat vóór bestemming niet genoemd en uitgelegd. Als er over resultaat wordt gesproken, wordt steeds het resultaat na bestemming bedoeld.

Aanbevelingen:

- I. Voeg een aantal kleine reserves samen die betrekking hebben op de afwikkeling van verplichtingen uit oude jaren.
- II. Geef de aard en reden van de reserves weer en licht de belangrijkste mutaties in de reserves toe.
- III. Geef het resultaat vóór bestemming expliciet weer en licht deze uitkomst (globaal) toe. Benoem het resultaat na bestemming consequent als zodanig.
- IV. Vul het overzicht van projecten in de openbare ruimte aan met projecten die ook relevant zijn voor het stadsdeel, maar die niet in de openbare ruimte plaatshebben.

4.3 Voldoet de weergave van de informatie in de paragraaf 'Weerstandsvormogen' aan de daaraan te stellen eisen?

Toelichting op de vraagstelling:

Het weerstandsvormogen geeft de mate aan waarin de gemeente de financiële risico's die het loopt, kan beheersen c.q. kan opvangen door beschikbare middelen. Het weerstandsvormogen is dus een indicatie voor de mate waarin het stadsdeel in de toekomst zijn autonome en wettelijke activiteiten kan voortzetten.

De wetgever heeft voorgeschreven dat een relatie moet worden gelegd tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de risico's die worden gelopen. Onder weerstandscapaciteit verstaat de wetgever: de capaciteit die de gemeente heeft om op korte termijn tegenvallers op te vangen. Elementen van deze weerstandscapaciteit zijn:

- Structureel: onbenutte belastingcapaciteit, de begrotingsruimte en het niet kostendekkende deel van de leges.
- Incidenteel: algemene reserves, voor zover zij niet al bestemd zijn, stille reserves op activa die direct verkoopbaar zijn en garantstellingen door derden (bijvoorbeeld bankgaranties).

Zowel ten aanzien van de berekening van de weerstandcapaciteit als ten aanzien van de risico's doen zich onzekerheden voor. Door het specifieke karakter van de risico's is het soms niet mogelijk om een goede inschatting te maken van de kans dat de risico's zich voordoen en wat de financiële gevolgen daarvan zullen zijn. In het geval dat het niet mogelijk of niet doelmatig is om een risico-inschatting te maken, dient dat in de jaarstukken te worden toegelicht.

Uitkomst:

De uitkomst voor stadsdeel Westerpark op dit onderdeel is: voldoende.

Toelichting op de uitkomst:

Positief:

- a. Stadsdeel Westerpark geeft een goede aanzet voor de bepaling van de weerstandscapaciteit en de berekening van de risico's. Daarbij worden de uitkomsten van de weerstandscapaciteit en de geïnventariseerde risico's met elkaar vergeleken.

Onvolkomenheden:

- a. De conclusie over het weerstandsvermogen als relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's wordt niet weergegeven behalve als berekening van het verschil. Omdat het weerstandsvermogen een belangrijk onderwerp voor de raad is, zou een beschouwing over de uitkomst hiervan nuttig kunnen zijn voor de raad.
- b. De onbenutte belastingcapaciteit en stille reserves voor het stadsdeel zijn niet berekend.
- c. De risico's zijn op één na, niet berekend.

Overige opmerkingen:

- a. Opvallend is het geringe aantal risico's dat het stadsdeel heeft weergegeven in vergelijking met andere stadsdelen en gemeenten. Zo ontbreekt bijvoorbeeld een toelichting op de risico's die samenhangen met de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs.

Aanbevelingen:

- I. Zet de aanpak ten aanzien van het weerstandsvermogen voort. Probeer de weerstandscapaciteit en risico's zo goed mogelijk te kwantificeren.
- II. Geeft als vervolg hierop een beschouwing over het weerstandsvermogen.

4.4 Wat is de kwaliteit van de weergegeven informatie in de paragraaf ‘Weerstandsvermogen’?

Toelichting op de vraagstelling:

Voor de interpretatie van het weerstandsvermogen is het van belang dat de informatie daarover van voldoende kwaliteit is. Onze beoordeling van de kwaliteit heeft zoals aangegeven plaatsgevonden vanuit drie invalshoeken:

- **Relevantie:** Is het beleid uiteengezet over de relatie tussen de weerstandscapaciteit en risico’s (weerstandsvermogen)? Zijn er normen voor de beoordeling opgenomen?
- **Inzichtelijkheid:** Is de informatie uit de paragraaf weerstandsvermogen in overeenstemming met andere informatie in de jaarstukken? Wordt er onderscheid gemaakt tussen de weerstandscapaciteit met een incidenteel karakter en die met een structureel karakter? Worden risico’s geëvalueerd? Legt het bestuur de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico’s? Wordt rekening gehouden met bestuurlijke claims op onderdelen van de weerstandscapaciteit? Bijvoorbeeld wegens besluiten over de aanwending van de algemene reserve.
- **Begrijpelijkheid:** Worden in de jaarstukken de begrippen weerstandsvermogen en weerstandscapaciteit gehanteerd zoals het BBV dat bedoelt en is de paragraaf weerstandsvermogen zelfstandig leesbaar?

Uitkomst:

De uitkomst voor stadsdeel Westerpark op dit onderdeel is: matig.

Toelichting op de uitkomst:

Relevantie

Positief:

N.v.t.

Onvolkomenheid:

- a. Het stadsdeel heeft in de jaarstukken het beleid met betrekking tot de weerstandscapaciteit en het beheersen en zo mogelijk verminderen van risico’s (risicomangement) niet vermeld.
- b. Er is geen minimumnorm geformuleerd voor de weerstandscapaciteit. Wel wordt een normbedrag als minimumniveau in de algemene reserve aangehouden.

Inzichtelijkheid

Positief:

- a. De informatie in de paragraaf weerstandsvermogen sluit aan op de rest van de jaarrekening.
- b. Er wordt een relatie gelegd tussen de weerstandscapaciteit en de risico’s.

Onvolkomenheden:

- a. Er is geen onderscheid gemaakt tussen de structurele en incidentele weerstandscapaciteit.
- b. Er wordt geen aandacht besteed aan de ontwikkeling van de risico's. Zo worden vervallen risico's niet weergegeven en wordt niet aangegeven welke risico's nieuw zijn.

Overige aandachtspunten

- a. In tegenstelling tot sommige andere stadsdelen wordt in de jaarstukken geen aandacht besteed aan eventuele claims op elementen van de weerstandscapaciteit vanuit bestuurlijke besluitvorming of vanuit de bedrijfsvoering. Voorbeelden hiervan kunnen zijn: claims op de post onvoorzien wegens besluitvorming over een nieuwe prioriteit (bestuurlijke claims) of informatie over belangrijke kostenstijgingen op het gebied van afvalstoffenverwijdering, die de mogelijkheid verkleinen om de onbenutte belastingcapaciteit aan te wenden door een extra belastingverhoging (claims vanuit de bedrijfsvoering).

Begrijpelijkheid*Positief:*

- a. De paragraaf weerstandsvermogen is zelfstandig leesbaar.
- b. De begrippen weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit en risico's worden juist gebruikt.

Onvolkomenheid:

N.v.t.

Aanbevelingen:

- I. Geef meer aandacht aan aspecten die het inzicht in het weerstandsvermogen vergroten. Te denken valt aan het maken van onderscheid in incidentele en structurele weerstandscapaciteit, de ontwikkeling van de risico's ten opzichte van de voorgaande jaarrekening en de lopende begroting en eventuele claims die een beslag leggen op de weergegeven weerstandscapaciteit.
- II. Vermeld in de paragraaf weerstandsvermogen het beleid en de normen van het stadsdeel met betrekking tot het weerstandsvermogen.

Bijlage 1. Toetsingskader beoordeling jaarrekeningen 2006

Criteria	Onderzoeksvragen	Artikelen BBV/Toetsingsvragen Rekenkamer	Beoordeling (kwalificatie en score)						
			onvol- doende 0	matig 1	vol- doende 2	goed 3	n.v.t. x	Score	Maximale score *)
I Presentatie resultaat en verwerking daarvan in het Eigen Vermogen									
Correcte wijze resultaatbepaling en verwerking	Wordt het resultaat vóór bestemming berekend door de gerealiseerde baten en lasten per programma en het overzicht van de gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen?	Art. 27			2				
	Is het verschil tussen de stand van het Eigen Vermogen per 1 januari 2006 en per 31 december 2006 (waardesprong Eigen Vermogen) gelijk aan het resultaat vóór bestemming volgend uit de programmarekening?	Art. 27	0						
	Zijn in de jaarstukken het resultaat vóór en na bestemming op de juiste wijze verwerkt (gepresenteerd)?	Art. 27			2				
	Is in de jaarstukken op programmaniveau de confrontatie gepresenteerd tussen de begrote toevoegingen en onttrekkingen en de gerealiseerde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves?	Art. 27				3			
	Gelet op het budgetrecht van de raad zijn de begrotingsoverschrijdingen met betrekking tot de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves toegelicht?	Art. 28				3			
	Subtotaal Presentatie resultaat en verwerking daarvan in het Eigen Vermogen		0	0	2	6		8	15
	Beoordeling Rekenkamer *): Onvoldoende: totaalscore tussen 0 en 3 Matig: totaalscore tussen 4 en 7 Voldoende: totaalscore tussen 8 en 11 Goed: totaalscore tussen 12 en 15								
II Kwaliteit van de verstrekte informatie met betrekking tot het resultaat									
Relevantie	Geeft het college/dagelijks bestuur een heldere beschouwing over de resultaten vóór en na bestemming?	Rekenkamer			2				
	Indien het resultaat na bestemming positief is doet het college/dagelijks bestuur voorstellen voor de inzet daarvan en is expliciet vermeld (gelet op het budgetrecht van de raad) dat de besluitvorming daarover berust bij de raad?	Rekenkamer			2				
	Indien het resultaat na bestemming negatief is doet het college/dagelijks bestuur bezuinigingsvoorstellen en is expliciet vermeld (gelet op het budgetrecht van de raad) dat de besluitvorming daarover berust bij de raad?	Rekenkamer					x		
	Is in de jaarrekening de aanwending van de post Onvoorzien toegelicht?	Art. 8 en 28				3			
	Is in de toelichting op de balans van elke reserve de aard en de reden vermeld?	Art. 54.1		1					
	Geeft de jaarrekening inzicht in de stand van en in de mutaties van de relevante reserves en zijn daarbij de financieel relevante mutaties toegelicht?	Rekenkamer			2				
	Zijn in de jaarrekening de relevante investeringen toegelicht, waarbij de volgende aspecten in acht zijn genomen: 1. Zijn in de balans de Materiele vaste activa de investeringen met een economisch nut en de investeringen met een maatschappelijk nut afzonderlijk opgenomen? 2. Zijn in de toelichting op de balans de materiële vaste activa onderscheiden naar de gronden en terreinen, woonruimten, gebouwen, grond- weg en waterbouwkundige werken, vervoermiddelen, machines, apparaten en installaties en overige materiële vaste activa? 3. Is in de toelichting op de balans het verloop van de vaste activa, gedurende het begrotingsjaar, in een sluitend overzicht, waarin is opgenomen: de boekwaarde aan het begin van het begrotingsjaar, de investeringen of desinvesteringen, de afschrijvingen, de bijdragen van derden direct gerelateerd aan een actief, de afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen en de boekwaarde aan het einde van het begrotingsjaar? 4. Is de (gecomprimeerde) staat van vaste activa opgenomen in de jaarrekening? 5. Zijn de belangrijkste vermeerderingen/verminderingen (aan- en verkopen) toegelicht? 6. Bevat de jaarrekening een overzicht van de investeringskredieten, waarin begrepen de toekenningsbesluiten, de stand per krediet aan het begin van het begrotingsjaar, de toegekende kredieten (of aanvullingen) en afgevoerde/af te voeren kredieten, de bestedingen in het begrotingsjaar en de stand per krediet aan het einde van het begrotingsjaar? 7. Zijn de financieel relevante kredietoverschrijdingen toegelicht en is aangegeven op welke wijze de overschrijdingen worden gedekt? 8. Zijn in de jaarrekening de effecten van de toegepaste waarderinggrondslagen (bijvoorbeeld extra afschrijvingen op de investeringen met een maatschappelijk nut) toegelicht?	Art. 35 en 52/Rekenkamer				2			

Criteria	Onderzoeksvragen	Artikelen BBV/ Toetsingsvragen Rekenkamer	Beoordeling (kwalificatie en score)						
			onvol- doende 0	matig 1	vol- doende 2	goed 3	n.v.t. x	Score	Maximale score *)
Inzichtelijkheid	Is de opzet van de programmabegroting 2006 t.a.v. de resultaatbepaling (vóór en na bestemming) conform de inrichtingseisen van het BBV?	Art. 7, 8 en 17			2				
	Is de opzet van de jaarrekening 2006 t.a.v. de resultaatbepaling (vóór en na bestemming) gelijk aan die van de programmabegroting 2006?	Art. 4 uitwerking art. 24 e.v.		1					
	Zijn in de balans in het Eigen Vermogen uitsluitend de reserves en het resultaat na bestemming begrepen en is daarbij het resultaat na bestemming afzonderlijk opgenomen?	Art. 42				3			
	Zijn in de balans en in de toelichting de reserves onderscheiden naar: a. de algemene reserve; b. de bestemmingsreserves die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de tarieven die aan derden in rekening worden gebracht, maar die niet specifiek besteed hoeven te worden; c. de overige bestemmingsreserves?	Art. 43				3			
	Voorzieningen worden gevormd wegens: a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten; b. op de balansdatum bestaande risico's terzake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten; c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren. Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.	Art. 44							
	Zijn in de balans, de toelichting op de balans en in de staat van reserves van voorzieningen de reserves en voorzieningen onderscheiden conform artikelen 43 en 44 van het BBV? Noot: Dit is een inhoudelijke toets op hoofdlijnen, omdat achtergrondinformatie (per reserve en per voorziening over de totstandkoming ontbreekt).	Art. 43 en 44							
Begrijpelijkheid	Wordt per reserve het verloop gedurende het jaar weergegeven, waarin is opgenomen: a. het saldo aan het begin van het begrotingsjaar? b. de toevoegingen of onttrekkingen via de resultaatbestemming bij de programmarekening? c. de toevoegingen of onttrekkingen uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het voorgaande boekjaar? d. de verminderingen in verband met afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd? e. het saldo aan het einde van het begrotingsjaar?	Art. 54.2			2				
	Is in de jaarrekening een staat van reserves (en voorzieningen) opgenomen en sluit deze aan met de balans respectievelijk de toelichting op de balans?	Rekenkamer				3			
	Is het college/dagelijks bestuur consistent in de presentatie van het jaarresultaat (vóór en na bestemming) in de verschillende jaarstukken?	Rekenkamer			2				
	Zijn de toelichtingen op het resultaat zelfstandig leesbaar?	Rekenkamer				3			
	Worden in de balans en de toelichting daarop de begrippen uit het BBV (resultaat vóór en na bestemming) toegelicht en toegepast, zoals ook is bedoeld door het BBV?	Rekenkamer		1					
	Subtotaal Kwaliteit van de verstrekte informatie met betrekking tot het resultaat			0	3	16	15		34
Beoordeling Rekenkamer *): Onvoldoende: totaalscore tussen 0 en 12 Matig: totaalscore tussen 13 en 24 Voldoende: totaalscore tussen 25 en 36 Goed: totaalscore tussen 37 en 48									

Criteria	Onderzoeksvragen	Artikelen BBV/ Toetsingsvragen Rekenkamer	Beoordeling (kwalificatie en score)						
			onvol- doende 0	matig 1	vol- doende 2	goed 3	n.v.t. x	Score	Maximale score *)
III Presentatie van de paragraaf weerstandsvermogen									
Correcte wijze bepaling weerstandsvermogen en verwerking	Het weerstandsvermogen wordt gedefinieerd als het vermogen van een decentrale overheid om tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit van de activiteiten van deze overheid in gevaar komt.								
	Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's, waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, maar die wel van materiële betekenis kunnen voor de financiële positie van een gemeente.	Art. 11							
	De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover een gemeente/stadsdeel beschikt om niet begrote kosten te dekken.								
	Risico's kunnen liggen op economisch, politiek, juridisch en milieugebied of het gevolg zijn van garantieverplichtingen of veranderingen in financiële verhoudingen.								
	Zijn de elementen van de weerstandscapaciteit: reserves, begrotingsruimte (post Onvoorzien), onbenutte belastingcapaciteit, bezuinigingsmogelijkheden, langlopende voorzieningen, stille reserves op activa (meerwaarden op activa die te laag of tegen nul zijn gewaardeerd en direct verkoopbaar zijn) en garantstellingen door derden geïnventariseerd en gekwantificeerd?	Art. 11, lid 2a/Rekenkamer			2				
	Zijn de risico's geïnventariseerd en gekwantificeerd?	Art. 11, lid 2b/Rekenkamer			2				
	Bevat de paragraaf weerstandsvermogen een conclusie over de toereikendheid van de weerstandscapaciteit in relatie met de geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's?	Rekenkamer		1					
Subtotaal Presentatie van de paragraaf weerstandsvermogen			0	1	4	0		5	9
Beoordeling Rekenkamer *): Onvoldoende: totaalscore 0 en 1 Matig: totaalscore tussen 2 en 4 Voldoende: totaalscore tussen 5 en 7 Goed: totaalscore tussen 8 en 9									
IV Kwaliteit van de verstrekte informatie in de paragraaf weerstandsvermogen									
Relevantie	Is in de paragraaf weerstandsvermogen het beleid opgenomen omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's? Onder het beleid wordt mede begrepen de aanwezigheid van risicomangement en de aanwezigheid van afgesloten verzekeringen.	Art. 11, lid 2c							
	Zijn er normen ontwikkeld/vastgesteld voor de minimale omvang van de weerstandscapaciteit?	Rekenkamer	0						
Inzichtelijkheid	Is de inhoud van de paragraaf weerstandsvermogen in het jaarverslag in overeenstemming met de informatie in de jaarrekening?					3			
	Onder <i>incidentele</i> weerstandscapaciteit wordt verstaan de capaciteit die de gemeente/het stadsdeel heeft om op korte termijn tegenvallers op te vangen; de reserves zijn onderdeel van de weerstandscapaciteit op korte termijn.								
	Onder <i>structurele</i> weerstandscapaciteit worden middelen verstaan die op lange termijn inzetbaar zijn, bijvoorbeeld toekomstige potentiële belastinginkomsten.								
	Is in de paragraaf weerstandsvermogen onderscheid gemaakt in structurele en incidentele weerstandscapaciteit?	Rekenkamer (zie tevens toelichting art. 11)	0						
	Is onderscheid gemaakt tussen oude/vervallen risico's en nieuwe risico's?	Rekenkamer	0						
	Wordt in de paragraaf weerstandsvermogen de relatie gelegd tussen de weerstandscapaciteit en de risico's?	Rekenkamer			2				
Begrijpelijkheid	Zijn (eventuele) toekomstige bestuurlijke claims in mindering gebracht op de weerstandscapaciteit?	Rekenkamer	0						
	Is bij het bepalen van de weerstandscapaciteit aandacht besteed aan het effect van rentetoevoeging?	Rekenkamer					x		
	Gebruikt het college/dagelijks bestuur de begrippen weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen consistent en zuiver (zoals bedoeld in het BBV) in de verschillende jaarstukken?	Rekenkamer						3	
Is de paragraaf weerstandsvermogen zelfstandig leesbaar?	Rekenkamer						3		
Subtotaal Kwaliteit van de verstrekte informatie in de paragraaf weerstandsvermogen			0	0	2	9		11	27
Beoordeling Rekenkamer *): Onvoldoende: totaalscore tussen 0 en 6 Matig: totaalscore tussen 7 en 13 Voldoende: totaalscore tussen 14 en 21 Goed: totaalscore tussen 22 en 27									
Totaal Onderzoeksgebieden I tot en met IV			0	4	24	30		58	96

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
telefoon 020 552 2897
fax 020 552 2943
email info@rekenkamer.amsterdam.nl

